

En profesjonsnær lærerutdanning - hva betyr det?

Lærerutdanningskonferansen 2025: Kvalitet i fremtidens lærerutdanning.

Thon Hotel Oslo Airport, Gardermoen. 29.apr. 2025.

Monika Merket

Førsteamanuensis i pedagogikk ved Institutt for lærerutdanning ved NTNU

Har jobbet 15 år i ungdomsskolen og 10 år ved lærerutdanningen

Forskningsinteressene min er politisk styring av skole og utdanning. Tematisk handler interessen om veiledningspedagogikk og tidlig innsats i skolen.

Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-1959-6620>

Plan

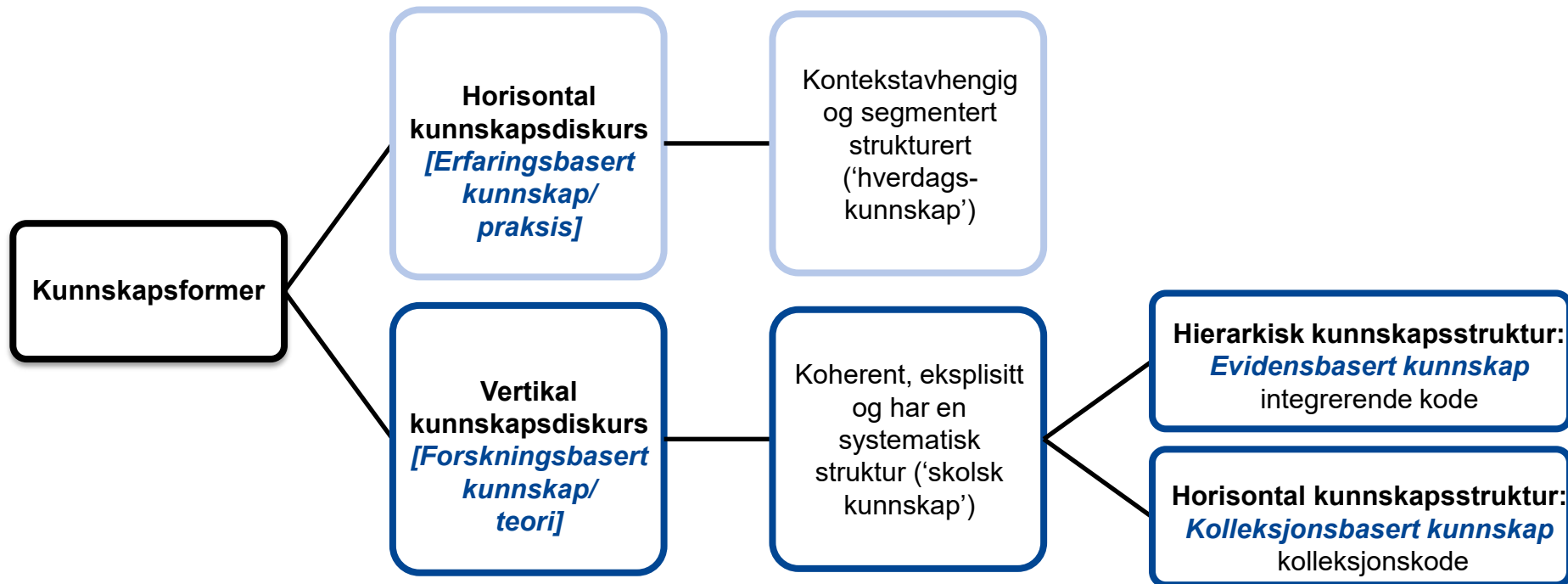
1. Profesjon og kunnskap
2. Kunnskapsformer i:
 - Bernstein sitt perspektiv
 - de integrerte femårige lærerutdanningene
 - profesjonsmeldingen
3. Kvalitet i en profesjonsnær utdanning i fremtiden?

Profesjon og kunnskap

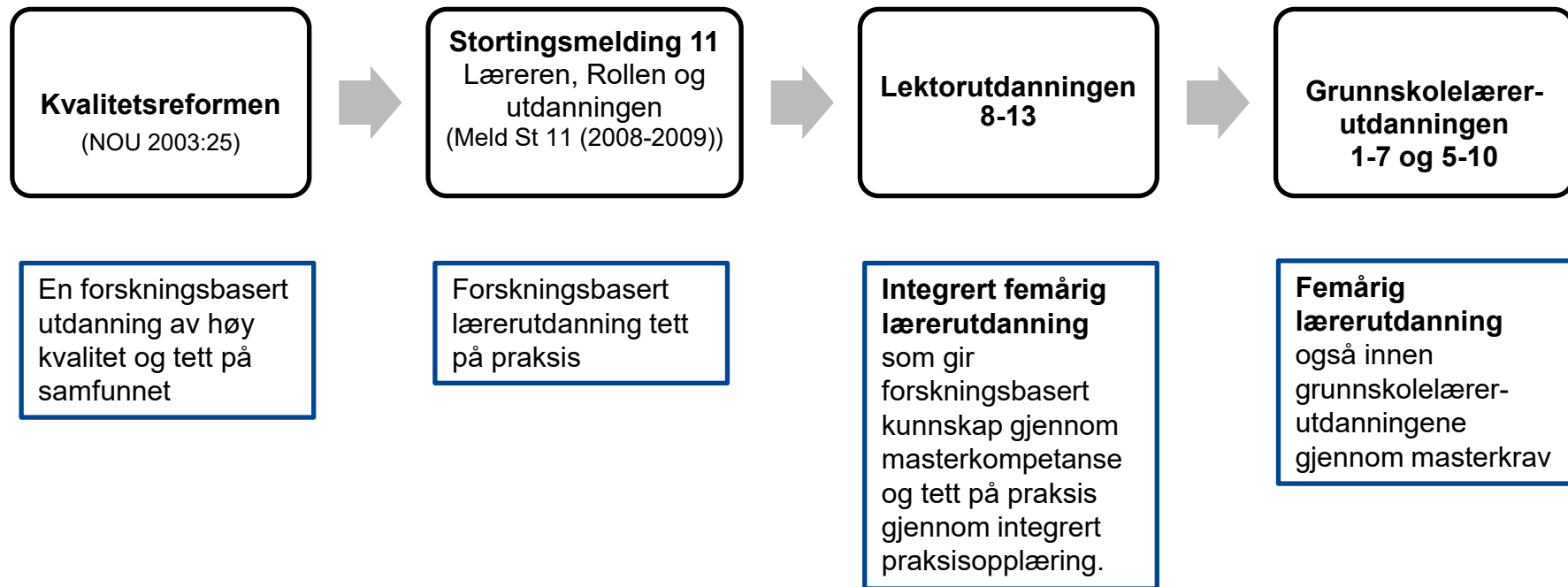
- En profesjonsutdanning innehar ulike former for kunnskap (Grimen, 2008; Irgens, 2021)
- Vektleggingen av forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap mye debattert (cf. Cochran-Smith m fl., 2020: KD, 2017; OECD, 2019) og hvilken form for kunnskap skal legge premissene for lærerutdanning (Apple, 2016; Merket, 2023)
- 'Practice turn' i lærerutdanningene (Reid, 2011; Smith 2018; Zeichner 2012) og vektlegging av en profesjonsnær (lærer)utdanning (Meld. St. 19 (2023–2024)).
- Hvilken rolle *kan og bør* forskning ha for praksis? (Hammersley, 2002, 2007)

Dei siste tiåra har utviklinga i profesjonsutdanningane i for stor grad følgd det same mønsteret og dei same krava som disiplinutdanningane. I prosessen har noko av eigenarten til utdanningane gått tapt... (...) No er det mykje som tyder på at erfarings-kunnskapen er for svakt til stades i utdanningane. Derfor må vi sikre at utdanningane er meir profesjonsnære (Meld. St. 19 (2023-2024), s. 8).

Kunnskapsformer i Bernstein sitt perspektiv

De integrerte femårige lærerutdanningene

En undersøkelse av kunnskapsformene i de integrerte lærerutdanningene

PPU
(KD 1999)
15 av 207 sider
inkludert

- 2.1 Formål og egenart s. 25-26
- 2.3 Oppbygning og organiserings. 26-29
- 2.5 Fra rammeplan til fagplan s. 31-32
- 3.2 Praksisopplæring s. 43-48

LU 8-13
(UHR 2017)
10 av 19 sider
inkludert

- 2 Institusjonelt ansvar s. 4-5
- 2.1 Forsknings- og utviklingsbasert lektorutdanning s. 5
- 2.2 Partnerskapssamarbeid s. 6-7
- 2.7 Struktur og innhold for kunnskapsområdene s. 9-10
- 5 Praksis som læringsarena s. 15-17

**Tidligere
GLU 1-7**
(UHR 2010a)
15 av 76 sider
inkludert

- 2. Institusjonelt ansvar og organisering s. 6-7
- 3.2 Utdanningens innhold s. 8-10
- 3.5 Forskningsforankring s. 10-11
- 3.7 Praksisopplæring s. 11-13
- 7. Praksisopplæring s. 23-27

Ny GLU 1-7
(UHR 2018a)
14 av 68 sider
inkludert

- 2. Institusjonelt ansvar: s.6-7
- 3.2 Innhold: s. 8-10
- 3.4 Forskningsforankring: s. 10-11
- 3.6 Praksisstudium: s. 11-13
- 6. Praksisstudium: s. 14-17

**Tidligere
GLU 5-10**
(UHR 2010b)
15 av 76 sider
inkludert

- 2. Institusjonelt ansvar og organisering s. 6-7
- 3.2 Utdanningens innhold s. 8-10
- 3.5 Forskningsforankring s. 10-11
- 3.7 Praksisopplæring s. 11-13
- 7. Praksisopplæring s. 23-27

Ny GLU 5-10
(UHR 2018b)
13 av 68 sider
inkludert

- 2. Institusjonelt ansvar: s.6-7
- 3.2 Innhold: s. 8-10
- 3.4 Forskningsforankring: s. 10-11
- 3.6 Praksisstudium: s. 11-12
- 6. Praksisstudium: s. 14-17

Kunnskapsformer i de integrerte lærerutdanningene – funn i de tidligere nasjonale retningslinjene (PPU/GLU)

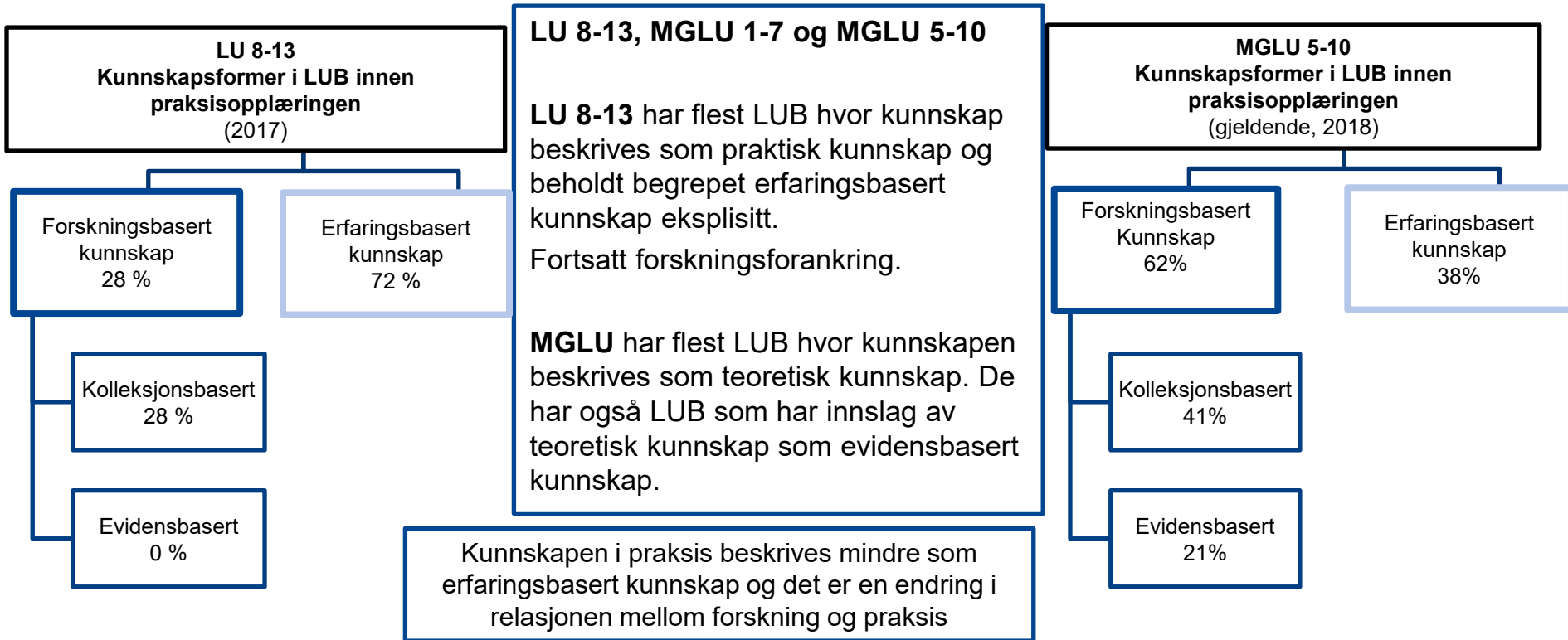
- PPU, GLU 1-7 og GLU 5-10**
- Alle har flest LUB hvor kunnskap beskrives som praktisk kunnskap
 - PPU er den eneste som bruker begrepet erfaringsbasert kunnskap eksplisitt
 - Tydelig forskningsforankring gjennom kolleksjonsbasert teori

Kunnskapen i praksis i LUB:

- baseres på kunnskap som må læres og erfares i en praktisk yrkeskontekst
- Forankret i forskning gjennom teori som perspektiver for praksis

Kunnskapsformer i de integrerte lærerutdanningene – funn i de nasjonale retningslinjene fra 2017 (LU) /2018(GLU)

Kunnskapsformer i profesjonsmeldingen

Evidensbasert
forskning

Ei profesjonsutdanning er forma ut slik at kunnskapen utdanninga gir, skal kunne brukast direkte i yrkespraksisen. Det gjer også at kunnskap, verdiar og ferdigheiter som blir utvikla gjennom profesjonsutdanninga, er ein viktig føresetnad for kompetent og profesjonell utøving av yrket. Forsking er ei sentral kunnskapskjelde for profesjonsutdanningane ved universitet og høgskular. Saman med erfaringskunnskap frå praksisfeltet skal kunnskap frå forskning utvikle profesjonsutøvarane sin autonomi og evne til fagleg utvikling, slik at vedkomande kan utøve fagleg skjønn i tråd med dei etiske forpliktingane som ligg i profesjonen.

Erfarings-
basert
kunnskap

Kolleksjons-
basert
forskning

(Meld. St. 19 (2023–2024), s. 9).

Kvalitet i en profesjonsnær utdanning i fremtiden?

En profesjonsnær utdanning handler i et slik perspektiv derfor *i mindre grad* om spørsmål som:

- hvordan tette 'gapet' mellom forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap (teori og praksis)?
- skal utdanningen være mer forskningsbasert (ha mastergrad)?
- eller skal utdanningen inneha mer erfaringsbasert (mer praksis) kunnskap?

Regjeringen vil ha mer praksis og en mer fleksibel lærerutdanning

Flere bør søke om å få gjennomføre forsøk med alternativ organisering av lærerutdanningene, mener statsrådene Sigrun Aasland og Karl Nessa Nordtun. De åpner også for å skrote masteroppgaven for lærerstudenter.

Trindagstermidding besøkte statsrådene Sigrun Aasland og Karl Nessa Nordtun i Frøland skole i Bergen. Foto: Glenn Jensen / Magerøy

Skole: Sigrun Aasland
Skole: Karl Nessa Nordtun
Skole: Glenn Jensen / Magerøy

Publisert 01.04.2025 - 10:31 Sist oppdatert 02.04.2025 - 19:09

Mette Johnson Walker, leder i Skoleenes landsforbund. Foto: Skoleenes landsforbund

Fjern masterkravet og gjeninnfør allmennlærerutdanningen

Debat: Gjeninnføring av allmennlærerutdanningen er et nødvendig tiltak for å møte dagens utfordringer i skolen og sikre både rekruttering og kvalitet i undervisningen.

Mette Johnson Walker
FORBUNDSLEDER, SKOLENES LANDSFORBUND

Walker, 2025

Strand & Magerøy, 2025

Kvalitet i en profesjonsnær utdanning i fremtiden?

En profesjonsnær utdanning av høy kvalitet handler i et slik perspektiv om spørsmål som:

- hvordan **bevare spennet** mellom forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap, og rom for profesjonelt skjønn?
- hvordan kan profesjonsutdanningene organiseres slik at **forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap komplementerer** hverandre?
- hvordan skape en utdanning som gir rom for studentens modning og utvikling av et **profesjonelt skjønn i møtet med forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap**?

Merket, 2024

Referanser

- Apple, M. J. (2016). Challenging the epistemological fog: The roles of the scholar/activist in education. *European Educational Research Journal*, 15(5), 505-515. <https://doi.org/10.1177/1474904116647732>
- Bernstein, B. (1999). Vertical and horizontal discourse: An essay. *British Journal of Sociology of Education*, 20(2), 157-173. <http://chc.ucsd.edu/mca/Paper/JuneJuly05/BernsteinVerHor.pdf>
- Bernstein, B. (2000). *Pedagogy, symbolic control and identity*. Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Cochran-Smith, M., Alexandersson, M., Ellis, V., Grudnoff, L., Hammerness, K., Oancea, A. & Toom, A. (2020). Transforming Norwegian Teacher Education: The Final Report of the International Advisory Panel for Primary and Lower Secondary Teacher Education (NOKUTS utredninger og analyse, Report 3/2020). NOKUT. <https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2020/transforming-norwegian-teacher-education-2020.pdf>
- Grimen, H. (2008). Profesjon og kunnskap. I Anders Molander & Lars Inge Terum, red: *Profesjonsstudier*, s 71–86. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hammersley, M. (2002). *Educational research, policymaking and practice*. Paul Chapman.
- Hammersley, M. (2007). *Educational research and evidence-based practice*. Sage.
- Irgens, E. J. (2021). *Profesjon og organisasjon - en bok for profesjonsutøvere og de som skal lede dem* (2nd ed.). Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet (1999): Rammeplan og forskrift for praktisk-pedagogisk utdanning. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/ufd/pla/2003/0001/ddd/pdfv/175024-praktisk_pedagogisk_uttanning.pdf
- Kunnskapsdepartementet (2017). Lærerutdanning 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene. https://www.regjeringen.no/contentassets/d0c1da83bce94e2da21d5f631bbae817/kd_nasjonal-strategi-for-larerutdanningene_nett.pdf
- Meld. St. 11 (2008-2009). Læreren, Rollen og utdanningen. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-11-2008-2009/-id544920/?ch=1>
- Meld. St. 19 (2023–2024). Profesjonsnære utdanninger over heile landet. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20232024/id3032273/>
- Merket, M. (2023). 'Pedagogic Schizoid Identity': A Comparative Analysis of Policy in an Integrated Teacher Education Program in Norway and OECD Policy. *Journal for Critical Education Policy Studies*, 21(1), 191-224. <http://www.jceps.com/wp-content/uploads/2023/04/21-1-7.pdf>
- Merket, M. (2023). Kampen om kunnskap i lærerutdanning: En analyse av kunnskapsformer i de integrerte utdanningene i Norge. *Utbildning och Demokrati*, 32(2), 5-30. <https://doi.org/10.48059/uod.v32i2.2201>
- Merket, M. (2024) En profesjonsnær lærerutdanning. *Utdanningsnytt.no*. Kronikk. <https://www.uttanningsnytt.no/laererutdanning-monika-merket-praksis/en-profesjonsnaer-larerutdanning/397903>
- NOU 2003: 25 (2003). Ny lov om universiteter og høyskoler. Utdannings- og forskningsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/ab6cb779c684449da38abed9e1974410/no/pdfs/nou200320030025000dddpdfs.pdf>
- Organization for Economic Co-operation and Development (2019). A Flying Start. Improving Initial Teacher Preparations Systems. https://read.oecd-ilibrary.org/education/a-flying-start_cf74e549-en#page1
- Reid, J. R. (2011). A practice turn for teacher education? *Asia-Pacific Journal of Teacher Education* 39(4), 293-310. <https://doi.org/10.1080/1359866X.2011.614688>
- Smith, K. (2018). Accountability in Teacher Education in Norway: A Case of Mistrust and Trust. I Claire Wyatt-Smith & Lenore Adie, red: *Innovation and Accountability in Teacher Education. Setting Directions for New Cultures in Teacher Education*, s 19-35. Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-13-2026-2_2
- Strand, H.K. & Magerøy, G.J. (2025). Regjeringen vil ha mer praksis og en mer fleksibel lærerutdanning. Kronikk. <https://www.khrono.no/regjeringen-vil-ha-mer-praksis-og-en-mer-fleksibel-larerutdanning/950606>
- Universitet- og høyskolerådet (2010a). Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanning trinn 1-7. UHR. https://www.uhr.no/_f/p1/i53d3c727-7ee1-4e9c-8acb-ffd8e1dbdb8f/retningslinjer_grunnskolelærerutdanningen_1_7_trinn_fire_rig.pdf
- Universitet- og høyskolerådet (2010b). Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanning trinn 5-10. UHR. https://www.uhr.no/_f/p1/i1e18ac5a-1a19-4b5e-8862-21781dbd2748/retningslinjer_grunnskolelærerutdanningen_5_10_trinn_fire_rig.pdf
- Universitet- og høyskolerådet (2017). Nasjonale retningslinjer for lektorutdanning for trinn 8-13. UHR. https://www.uhr.no/_f/p1/i4d4335f1-1715-4f6e-ab44-0dca372d7488/lektorutdanning_8_13_vedtatt_13_11_2017.pdf
- Universitet- og høyskolerådet (2018a). Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanning trinn 1-7. UHR. https://www.uhr.no/_f/p1/ibda59a76-750c-43f2-b95a-a7690820ccf4/revidert-171018-nasjonale-retningslinjer-for-grunnskolelærerutdanning-trinn-1-7_fin.pdf
- Universitet- og høyskolerådet (2018b). Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanning trinn 5-10. UHR. https://www.uhr.no/_f/p1/iffaef9b9-6786-45f5-8f31-e384b45195e4/revidert-171018-nasjonale-retningslinjer-for-grunnskoleutdanning-trinn-5-10_fin.pdf
- Zeichner, K. (2012). The Turn Once Again Toward Practice-Based Teacher Education. *Journal of Teacher Education* 63(5), 376–382. <https://doi.org/10.1177/0022487112445789>
- Walker, M.J. (2025). Fjern masterkravet og gjeninnfør allmennlærerutdanningen. *Utdanningsnytt*. <https://www.uttanningsnytt.no/laererutdanning-master-mastergrad/jern-masterkravet-og-gjeninnfor-allmennlærerutdanningen/433100>